

UNHCR
The UN Refugee Agency

ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ В СЕРБІЇ

Ваші права та можливості

*Довідник для шукачів притулку, осіб,
яким надано притулок або тимчасовий захист*

GOVERNMENT
OF SERBIA

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Confederation

Implemented by

UNHCR
The UN Refugee Agency

COMMISSARIAT
FOR REFUGEES AND MIGRATION
OF THE REPUBLIC OF SERBIA

This publication was produced within the project “Strengthening Migration Governance and Asylum Systems in Serbia: Enhancing Policies, Protecting Rights” implemented by UNHCR Serbia in partnership with Ministry of Interior, Commissariat for Refugees and Migration and IOM Serbia, with the support of Switzerland. The UNHCR Serbia is solely responsible for the content, which does not necessarily reflect the official views of Switzerland.

UNHCR Serbia extends its sincere appreciation to the project partners and donor, as well as to the National Employment Service, for their valuable contributions, careful review, and expert input in the development of this publication.

Що мені потрібно, щоб почати працювати в Сербії?

Право на працю є одним із ваших основних прав у Сербії. Якщо вам надано **притулок, субсидіарний або тимчасовий захист**, ви маєте **право працювати легально**. Вам не потрібен єдиний дозвіл на проживання та працю¹ — **достатньо вашого посвідчення особи**, виданого Управлінням з питань притулку Міністерства внутрішніх справ.

Якщо ви є **шукачем притулку**, ви можете почати працювати **через шість місяців після подання заяви про надання притулку**, за наявності вашого посвідчення особи-шукача притулку та документа, що підтверджує ваш статус, який також видає Управління з питань притулку. Майте на увазі, що подання заяви про надання притулку — це не те саме, що висловлення наміру шукати притулок: вам необхідно подати саме заяву про

надання притулку, щоб через шість місяців набути право на працевлаштування.

Як знайти роботу?

Першим корисним кроком до пошуку роботи є **реєстрація на облік в Національній службі зайнятості (НСЗ)**. Це державна служба, яка надає допомогу в працевлаштуванні особам, які шукають роботу, незалежно від їхнього громадянства, пов'язує їх із роботодавцями та надає численні послуги, що можуть полегшити шлях до роботи. Вона має філії в усіх містах і районах Сербії. Щоб скористатися послугами НСЗ, необхідно **особисто зареєструватися у філії** за місцем проживання в будь-який робочий день з 8:00 до 14:30. Візьміть із собою посвідчення особи та реєстраційний номер іноземця (EBS), виданий МВС.

1 Згідно із Законом «Про працевлаштування іноземців», який діє з 1.02.2024 року.

Реєстрацію можна здійснити й в електронній формі, сербською мовою, а саме — шляхом надсилання заповненого бланка Перша реєстрація на облік² на електронну адресу відповідної філії за місцем проживання/перебування. Бланк можна заповнити на комп'ютері та зберегти з усіма внесеними даними або ж видрукувати, заповнити, просканувати/сфотографувати та разом з усіма необхідними підтвердженнями надіслати на **електронну адресу відповідної філії**, після чого з вами зв'яжеться уповноважений співробітник та поінформує про подальші дії.

Після реєстрації вас запросять на співбесіду до **консультанта з питань зайнятості** для ознайомлення з правами та обов'язками, послугами НСЗ, а також можливостями працевлаштування. Після співбесіди консультант повідомлятиме вам про вакансії. Ви зобов'язані відгукуватися на кожен виклик служби.

Консультант з питань зайнятості — це ваша **відправна точка для подальшого планування кар'єри**: дізнайтеся про освітні заходи та програми, які організовує НСЗ, такі як навчання для ринку праці, навчання на запит роботодавця, стажування та професійна практика або набуття практичних знань, які можуть стати вам у пригоді, поки ви проходите процедуру визнання вашого іноземного документа про освіту³, або якщо ви хочете опанувати новий фах.

Якщо ваш іноземний документ про освіту не визнано в Сербії, ви можете зареєструватися на облік безробітних лише як некваліфікована особа. У спілкуванні з консультантом з питань зайнятості в межах Індивідуального плану працевлаштування ви узгоджуєте захід або заходи, які є найбільш доцільними та вимогам яких ви відповідаєте.

Більше інформації доступно на сайті НСЗ, де ви також можете відстежувати актуальні оголошення про роботу та самостійно відгукуватися на них: <https://www.nsz.gov.rs>.

Якщо вам надано **притулок** або **субсидіарний захист**, консультант з питань інтеграції **Комісаріату у справах біженців та міграцій Республіки Сербія** (KIRS) після спільного складання вашого **особистого плану інтеграції** також ознайомить вас із можливостями працевлаштування та може допомогти вам під час виходу на ринок праці у вигляді:

- 1)** допомоги в отриманні необхідних документів для реєстрації на облік в Національній службі зайнятості та агенціях із працевлаштування;
- 2)** допомоги в започаткуванні процедури визнання іноземних документів про освіту;
- 3)** забезпечення залучення до додаткової освіти та навчання відповідно до потреб ринку праці;
- 4)** допомоги в залученні до заходів активної політики зайнятості.

Окрім послуг НСЗ, які є додаткові способи пошуку роботи?

Перша додаткова можливість — створити особистий профіль на платформі **Infostud Poslovi**⁴, провідній онлайн-платформі для пошуку роботи в Сербії. Вона доступна сербською та англійською мовами.

Оголошення про роботу можна шукати за сферою діяльності, локацією, а також використовуючи численні інші критерії та фільтри на сайті,

2 <https://nsz.gov.rs/filemanager/Files/Dokumenta/Obrasci/Elektronski%20obrazac%20za%20prijavljivanje%20na%20evidenciju.pdf>

3 <https://www.unhcr.org/sites/rs/files/legacy-pdf/Vodic-za-karijerno-usmeravanje-izbeglica.pdf>

4 <https://poslovi.infostud.com>

який ви також можете завантажити як застосунок на свій телефон.

Друга можливість — звернутися по допомогу до **Агентства ООН у справах біженців (УВКБ ООН) у Сербії**, яке співпрацює з роботодавцями з метою **гідного працевлаштування** біженців і шукачів притулку та розуміння їхніх прав і потреб у Сербії.

За цим посиланням на сайті УВКБ ООН у Сербії ви можете переглянути Список роботодавців та найбільш популярних вакансій і зв'язатися з УВКБ ООН, якщо ви зацікавлені

За цим посиланням на сайті УВКБ ООН у Сербії ви можете переглянути **Список роботодавців та найбільш популярних вакансій⁵**, і зв'язатися з УВКБ ООН, якщо ви зацікавлені.

Спільно з компанією IKEA, яка працевлаштовує біженців та допомагає інтеграції через навчання, донації та в інші способи, УВКБ ООН започаткувало **мережу приватного сектору #Zalzbeglice⁶**. До неї входять компанії та бізнес-асоціації, які

відкриті до підтримки біженців через працевлаштування, навчання, надання товарів як благодійної допомоги, публічну комунікацію тощо.

УВКБ також співпрацює з іншими компаніями та роботодавцями, які пропонують гідне працевлаштування відповідно до місцевого законодавства Республіки Сербія. Наприклад, ми співпрацюємо з **агенціями з працевлаштування** Qoppexa та Adecco, до яких ви також можете звернутися по допомогу в пошуку роботи.

Нарешті, ви завжди можете спробувати **дізнатися про роботу в громаді, де ви проживаєте**, і це буде легше, якщо ви вивчили сербську мову. Під час спілкування з потенційними роботодавцями важливо знати свої **трудові права**.

Які мої трудові права в Сербії?

До працевлаштування у Сербії важливо знати **які права ви маєте** як працівник. У Сербії трудові відносини регулюються Законом «Про працю»⁷, який визначає мінімум прав, що гарантовані вам як працівнику. Ми почнемо з найважливішого документа — трудового договору.

Що повинен містити кожен трудовий договір і чому він важливий?

Працевлаштування починається з письмового **трудового договору**, який підписуєте ви як працівник та ваш роботодавець. Важливо уважно **прочитати** цей документ перед підписанням і перевірити, чи міститься в ньому все, про що ви домовилися з роботодавцем.

5 https://help.unhcr.org/serbia/wp-content/uploads/sites/45/2025/08/Opportunities-for-employment-in-Serbia_UNHCR-Serbia.pdf

6 <https://www.unhcr.org/rs/mreza-kompanija-zaizbeglice>

7 https://www.paragraf.rs/propisi/zakon_o_radu.html

Якщо вам щось незрозуміло, обов'язково з'ясуйте це з роботодавцем перед тим, як підписати договір. Цей договір підписується **у трьох примірниках**, один з яких має залишитися у вас.

Кожен трудовий договір **повинен містити**:

- » найменування та адресу роботодавця,
- » ваші ім'я та прізвище, адресу місця проживання або перебування,
- » вид та рівень вашої кваліфікації,
- » вид та опис робіт, які ви виконуватимете,
- » місце, де ви працюватимете,
- » вид трудових відносин — на невизначений або визначений строк (із зазначенням тривалості),
- » дату початку роботи та робочий час,
- » розмір основної заробітної плати, спосіб визначення результатів вашої праці, інші виплати та доходи,
- » строки виплати заробітної плати та інших виплат,
- » посилання на колективний договір або правила чинного внутрішнього трудового розпорядку,
- » тривалість щоденного та щотижневого робочого часу.

Трудовий договір може також містити деякі додаткові права та обов'язки, які є важливими для вас як працівника. Це можуть бути, наприклад, **кількість днів щорічної відпустки** (законний мінімум становить 20 робочих днів), можливість виходу на **лікарняний**, строк попередження про **звільнення**, а також ваші права на **пенсійне та медичне страхування**. Ці положення вносяться до договору лише тоді, коли вони відрізняються від того, що вже передбачено Законом «Про працю».

Трудовий договір може також містити положення про **випробувальний строк**. Випробувальний

строк слугує для того, щоб і ви, і роботодавець перевірили, чи підходить вам ця робота. Він не може тривати довше шести місяців. Протягом випробувального строку як ви, так і роботодавець маєте право розірвати договір з обов'язковим строком попередження про звільнення не менше, ніж за п'ять робочих днів.

Трудовий договір може бути:

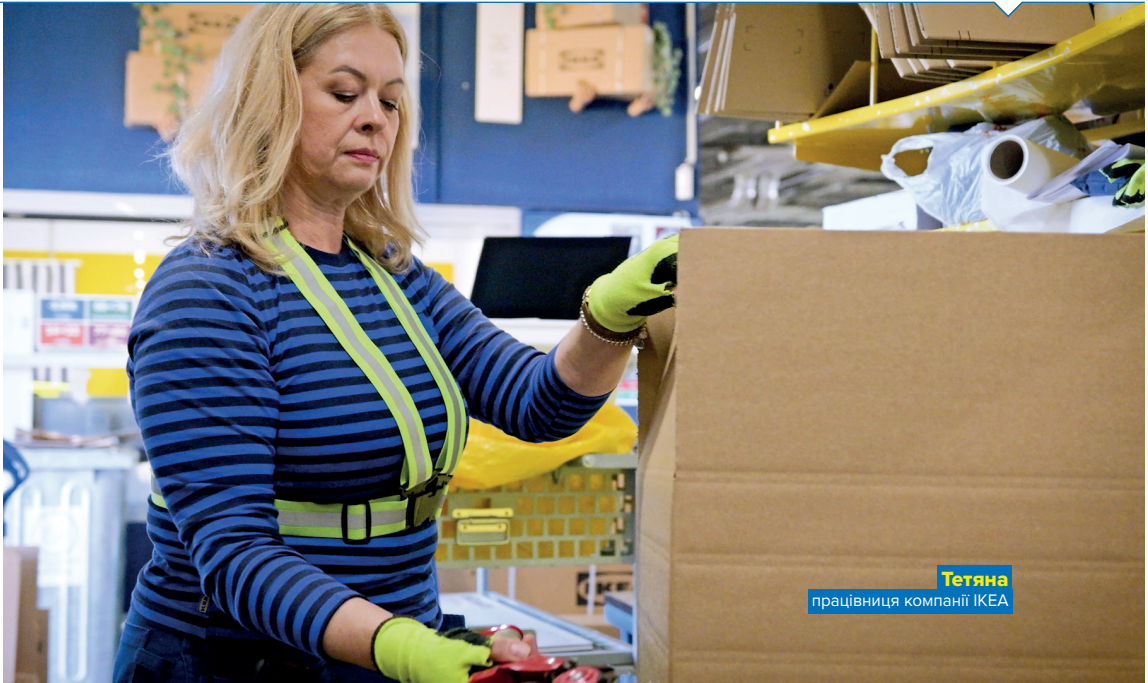
- » **на невизначений строк** — це означає, що договір не має кінцевого строку дії,
- » **на визначений строк** — коли заздалегідь визначено, що ви працюватимете лише певний період (наприклад, сезонні роботи або тимчасове збільшення обсягу роботи).

Якщо ви укладаєте договір на **визначений строк**, він може тривати не довше, ніж 24 місяці, безперервно або з перервами. Пауза тривалістю менше, ніж 30 робочих днів не вважається перервою. Договір на визначений строк може тривати довше лише у випадку, якщо ви заміщаєте тимчасово відсутнього працівника — тоді ви працюєте до його повернення.

Якщо ви продовжуєте працювати щонайменше п'ять робочих днів після закінчення строку дії договору на визначений строк, ваші трудові відносини автоматично стають трудовими відносинами на невизначений строк. Трудові відносини припиняються із закінченням обумовленого строку роботи.

У Сербії ви можете вступити в трудові відносини, якщо вам виповнилося **щонайменше 15 років**. У випадку, якщо ви молодші 18 років, вам знадобиться **письмова згода** батьків або опікуна. Також, якщо ви є неповнолітніми і навчаєтесь в школі, закон не дозволяє вам працювати під час уроків, а також працювати понад 35 годин на тиждень або вісім годин на день.

Крім того, якщо вам менше ніж 18 років, закон забороняє нічну працю, за винятком робіт у сфері

Тетяна
працівниця компанії IKEA

культури, спорту, мистецтва та рекламної діяльності, а також коли необхідно продовжити роботу, перервану внаслідок обставин форс-мажору, за умови, що така робота триває певний час і має бути завершена без зволікань, а роботодавець не має у своєму розпорядженні достатньої кількості інших повнолітніх працівників.

Працівники молодші 18 років не можуть бути зайняті на роботах, які передбачають особливо важку фізичну працю, роботи під землею, під водою або на великій висоті, а також на роботах, де вони піддаються шкідливому випромінюванню або впливу токсичних речовин. Працівники віком до 18 років можуть виконувати такі роботи лише на підставі висновку компетентного органу охорони здоров'я, який підтверджує, що така робота не є шкідливою для їхнього здоров'я. Якщо у вас виникли будь-які труднощі з розумінням трудового договору, ви можете звернутися до консультанта з питань інтеграції Комісаріату у справах біженців та міграцій за допомогою у його роз'ясненні.

Які види договорів існують?

Окрім регулярного працевлаштування, роботодавець може залучити вас до робіт, які **не входять в рамки класичних трудових відносин**. У такому разі ви підписуєте **договір про виконання тимчасових і періодичних робіт** або **договір підряду**.

Договір підряду використовується лише для робіт, які не є частиною регулярної діяльності роботодавця. Це означає, що роботодавець не може за цим договором залучити вас до роботи, яка вже є в описі його постійних робочих місць.

Цей договір завжди **укладається в письмовій формі** та охоплює чіткий опис роботи, яку необхідно виконати, а також дати початку та завершення цієї роботи. Договір містить і розмір винагороди за роботу, а також права та обов'язки обох сторін. Для виконання робіт, які за своїм характером тривають не більше 120 робочих днів у календарному році, роботодавець може

укласти договір про виконання тимчасових і періодичних робіт із безробітною особою, працівником, який працює неповний робочий час — до досягнення повного робочого часу, та з отримувачем пенсії за віком.

Для певних професій, коли ви вперше вступаєте в трудові відносини, необхідно пройти так зване **стажування**. Це період професійної підготовки, протягом якого ви набуваєте знань та навичок, необхідних для самостійної роботи за спеціальністю, яку ви здобули, і воно може тривати до **одного року**, а для деяких кваліфікацій та посад і довше, що визначено окремими законодавчими актами. Як стажер, ви маєте право на заробітну плату в розмірі **не менше 80 відсотків від окладу**, встановленого для посади, на яку вас прийняли.

У разі підписання **договору про професійну підготовку** ви можете отримувати винагороду за роботу, але вона **не є офіційною заробітною платою**. Для різних видів спеціалізації або підвищення кваліфікації ви також можете укласти **договір про підвищення кваліфікації**.

Чому небезпечно працювати без справжнього договору, «у сірій зоні»?

Робота «у сірій зоні» є **нелегальною** і передбачає працю **без будь-якого правового захисту**. Вона не забезпечує вам жодних трудових, соціальних чи медичних прав, що на практиці означає, що ви можете залишитися **без права на заробітну плату, відпустку, лікарняний, пенсійне та медичне страхування**. Це нелегальна, незадекларована праця, яка може залишити вас повністю без захисту у разі травми, хвороби або будь-якого спору з роботодавцем.

Роботою «у сірій зоні» вважається будь-яка форма праці, за якої працівник працює **без дотримання законних обов'язків** із порушенням

трудового законодавства. Наприклад, робота «у сірій зоні» — це:

- » робота **без підписаного трудового договору** в письмовій формі,
- » використання **договорів, які не відповідають справжньому характеру роботи**, наприклад, договору підряду або договору про виконання тимчасових і періодичних робіт, хоча робота є регулярною і є підстави для встановлення трудових відносин,
- » робота **без реєстрації у системі соціального страхування** — роботодавець зобов'язаний зареєструвати вас у Фонді ПІО (Фонд пенсійного та інвалідного страхування) та Республіканському фонді медичного страхування і протягом 15 днів надати вам копію заяви про реєстрацію,
- » залучення до робіт, для яких роботодавець **не зареєстрований або не має дозволу, чи які не відповідають вимогам законодавства**,
- » будь-яка робота **в позаурочний час або понад дозволену надурочну роботу**,
- » робота, за яку ви **не отримали заробітну плату або частину її отримуєте готівкою**, в обхід офіційного обліку,
- » робота, за якої діяльність здійснюється **без видачі фіскального чека**.

Я хочу припинити трудові відносини. Що мені потрібно знати про звільнення за власним бажанням?

Якщо ви хочете припинити трудові відносини, вам необхідно надати роботодавцю заяву про звільнення **в письмовій формі не менше, ніж за 15 днів до дати**, коли ви хочете припинити роботу.

Роботодавець також може розірвати договір з вами, але лише за наявності для цього поважної

причини. Перш ніж зробити це, він зобов'язаний **письмово повідомити** вас про проблему і надати **не менше восьми днів**, щоб висловити свою позицію щодо його твердження.

Якщо роботодавець вирішить звільнити вас, він має зробити це на підставі **письмового рішення**, яке повинен вручити вам особисто. У разі припинення трудових відносин роботодавець **зобов'язаний виплатити вам:**

- » усі заробітні плати, які ви до цього часу не отримали, а також
- » усі інші доходи (надбавки, оплату за надурочну роботу, добові тощо), які ви заробили до останнього дня роботи.

Як визначається мій робочий час протягом дня або тижня?

У Сербії повний робочий час означає, що ви працюєте **40 годин на тиждень, зазвичай по вісім годин на день**. Якщо ви працюєте менше цього, це вважається **неповним робочим часом**. Для робіт, які за результатами професійного аналізу визнані особливо важкими, виснажливими або шкідливими для здоров'я, робочий час може бути скорочений — **до 10 годин на тиждень** менше. Якщо ви працюєте за скороченим робочим часом, ви маєте **такі ж права**, як і працівники, які працюють повний робочий час!

Іноді, коли виникає нагальна потреба — наприклад, раптове збільшення обсягу роботи або непередбачувані обставини — роботодавець може вимагати **надурочної роботи**. Важливо знати, що надурочна робота не може тривати довше **восьми годин на тиждень**.

Окрім надурочної роботи, роботодавець може встановити перерозподіл робочого часу у зв'язку з характером діяльності, кращим використанням засобів праці та виконанням певної роботи. Протягом одного календарного року перерозподілений робочий час може тривати шість місяців, але не більше дев'яти місяців. У

разі перерозподілу робочий час не може перевищувати 60 годин на тиждень.

Якщо ви працюєте в період **з 22 години** до 6 години наступного дня, така робота вважається **нічною роботою**.

У випадку, якщо вам менше ніж 18 років, діють особливі правила вашого захисту на робочому місці:

- » повний робочий час може становити не більше **35 годин на тиждень, 8 годин на день**,
- » **не допускаються надурочна робота та перерозподіл робочого часу**,
- » **не допускається робота в нічний час**, за винятком особливих ситуацій, які закон чітко визначає,
- » **не допускається особливо важка фізична праця**, робота під землею, під водою або на великій висоті, робота, під час якої ви зазнаєте впливу випромінювання або небезпечних речовин, або будь-яка робота, яку органи охорони здоров'я вважають небезпечною чи шкідливою для вас.

Які мої права на відпочинок на робочому місці?

Протягом кожного робочого дня ви маєте право на щоденну перерву (відпочинок) тривалістю **щонайменше 30 хвилин, але лише якщо ви працюєте шість або більше годин**. Ви не можете використовувати її одразу на початку або на самому початку чи в самому кінці робочого дня.

Якщо через характер роботи ви не можете залишати робоче місце (наприклад, якщо ви працюєте з клієнтами або в змінах, які не можна переривати), роботодавець повинен організувати перерву так, щоб і ви мали час на відпочинок, а робота не зупинялася. Час, проведений на

відпочинку/перерві, зараховується до вашого робочого часу.

У кожному 24-годинному періоді ви маєте право на **щонайменше 12 послідовних годин відпочинку**. Крім того, ви маєте право на **щотижневий відпочинок тривалістю щонайменше 24 послідовні години**, який найчастіше використовується в неділю.

Після того як ви пропрацюєте **щонайменше один місяць** безперервно, ви набуваєте права на **щорічну відпустку**. Щорічна відпустка не може бути коротшою за **20 робочих днів**, а точну кількість днів визначає роботодавець у своїх правилах та у вашому трудовому договорі. Щорічну відпустку можна використовувати **одноразово або частинами**.

Право на щорічну відпустку ви маєте лише у випадку, якщо ви уклали трудовий договір на невизначений або визначений строк.

Що потрібно знати про право на заробітну плату?

За кожну роботу, яку ви виконуєте, ви маєте **право на справедливу та відповідну заробітну плату**. Закон «Про працю» в Сербії гарантує, що всі працівники одного роботодавця повинні отримувати **однакову плату за однакову роботу або роботу рівної цінності**. Заробітна плата **виплачується щонайменше один раз на місяць**, не пізніше кінця поточного місяця за попередній місяць. Вона завжди виплачується в грошовій формі, а не в товарах чи послугах, якщо законом не передбачено інше.

У Сербії існує встановлена законом **мінімальна вартість праці**, на основі якої розраховується **мінімальний оклад**, тобто найменша сума, яку роботодавець повинен виплатити працівнику за стандартні результати роботи. Це означає, що **кожен працівник**, незалежно від виду роботи,

має право на заробітну плату, яка не може бути нижчою за встановлений законом мінімум.

Наприклад, мінімальна вартість праці в Сербії з січня 2026 року становить **371 динар** за робочу годину, без урахування податків та внесків. Щоб розрахувати місячну заробітну плату, цю суму потрібно помножити на кількість робочих днів, яка варіюється від 20 до 23 залежно від місяця, таким чином у місяці з 22 робочими днями оклад становить 65 296,00 динарів.

Чому важливо мати соціальне страхування? Що воно передбачає?

Якщо ви легально працюєте в Сербії, ви маєте право на соціальне страхування. Це означає, що ви — як застрахована особа — та члени вашої родини захищені в таких ситуаціях, як хвороба, травма, старість, інвалідність, смерть члена сім'ї або втрата роботи.

У Сербії соціальне страхування охоплює три сфери:

- 1) **медичне страхування,**
- 2) **пенсійне страхування та страхування на випадок інвалідності,**
- 3) **страхування на випадок безробіття.**

Внески на всі три види страхування сплачуються як відсоток від вашої заробітної плати, а роботодавець зобов'язаний здійснювати всі виплати регулярно та точно:

Як захищені мої безпека та здоров'я на робочому місці?

Охорона праці є дуже важливою, оскільки травми можуть бути серйозними або навіть мати трагічні наслідки. Роботодавці **відповідно до законодавства зобов'язані повідомляти про кожну травму** працівника на виробництві компетентним органам та подавати звіт про травму.

1

МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ

— Внески на медичне страхування сплачуються на користь **Республіканського фонду медичного страхування (РФЗО)**. На основі цих виплат ви набуваєте права на засвідчену **картку медичного страхування** («медичну книжку»), яка надає вам доступ до лікарів, лікарень та медичних послуг загалом.

2

ПЕНСІЙНЕ СТРАХУВАННЯ ТА СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК ІНВАЛІДНОСТІ

— Внески на цей вид страхування сплачуються до **Фонду ПІО** (Фонд пенсійного та інвалідного страхування). Ці виплати фіксуються протягом усього періоду вашої роботи, і згодом, якщо ви набудете права на пенсію, на їхній основі розраховуватиметься та виплачуватиметься ваша пенсія.

3

СТРАХУВАННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

— Внески на цей вид страхування сплачуєте ви і роботодавець на користь **Національної служби зайнятості (НЗС)**. Якщо ви залишитеся без роботи, це страхування дає вам право на певну грошову допомогу, тривалість якої встановлена законом. Воно сплачується лише у випадку, якщо ви уклали трудовий договір на невизначений або визначений строк, а також договір про виконання тимчасових і періодичних робіт.

Як працівник, ви маєте **право бути поінформованим про всі небезпеки** на робочому місці та про правильний, безпечний спосіб роботи. Небезпека — це все, що може завдати фізичної чи психічної шкоди.

Небезпека для здоров'я може призвести до професійних захворювань, таких як втрата слуху, проблеми з диханням, травми від повторюваних навантажень і неправильних рухів, або до таких травм, як опіки, порізи, переломи, травми хребта і навіть травми з трагічними наслідками.

Задля вашої безпеки корисно поставити роботодавцю такі запитання:

- 1) Які небезпеки або ризики існують на моєму робочому місці?
- 2) До кого я можу звернутися, якщо не знаю, як безпечно виконати певне завдання?
- 3) Що мені робити, якщо я помічу, що щось є небезпечним або існує загроза?
- 4) Яких правил та процедур охорони праці я повинен дотримуватися?
- 5) Яке захисне спорядження я маю використовувати? Чи пройду я навчання щодо його правильного використання?
- 6) Як мені діяти в надзвичайній ситуації? Кого я маю негайно повідомити у разі отримання травми?
- 7) Якими є мої обов'язки та відповідальність щодо безпеки і здоров'я на робочому місці?

На робочому місці я зазнав/зазнала мобінгу, дискримінації або мені не виплатили заробітну плату. Що я можу зробити з цього приводу?

Важливо повідомляти про кожну зі згаданих ситуацій, якщо вона трапляється. Перш за все,

спробуйте поговорити про це з керівництвом або відділом кадрів компанії, у якій ви працюєте. Ви також можете проконсультуватися з консультантом з інтеграції в Комісаріаті у справах біженців та міграції Республіки Сербія або в УВКБ ООН.

У випадку, якщо розмова з роботодавцем не дасть результатів, ви маєте можливість звернутися до таких державних установ, як:

- » Інспекція праці Міністерства праці, зайнятості, соціальних питань та питань ветеранів, яка зобов'язана відвідати вашого роботодавця та скласти акт, якщо для цього є підстави та докази,
- » Уповноважений із захисту рівноправності — незалежна державна установа, до якої ви можете подати письмову скаргу через дискримінацію, або ж від вашого імені це може зробити організація, яка займається захистом прав людини.

Щоб розпізнати порушення ваших прав людини на робочому місці, важливо знати основні положення Закону «Про працю», згадані в цьому довіднику, а також знати, що в цьому законі особлива увага приділяється забороні дискримінації на робочому місці:

«Забороняється пряма та непряма дискримінація осіб, які шукають роботу, а також працівників за ознаками статі, народження, мови, раси, кольору шкіри, віку, вагітності, стану здоров'я або інвалідності, національної приналежності, віросповідання, сімейного стану, сімейних обов'язків, сексуальної орієнтації, політичних або інших переконань, соціального походження, майнового стану, членства в політичних організаціях, профспілках або за іншими особистими ознаками».

Які можливості я маю для перекваліфікації, навчання та подальшої освіти в Сербії?

Як було зазначено раніше в довіднику, зі своїм **консультантом із працевлаштування в Національній службі зайнятості** ви також можете обговорити **можливості щодо освітніх заходів та програм**, які організовує ця державна служба. Крім того, на сайті НСЗ⁸ ви можете стежити за інформацією про навчання та курси, такі як тренінг з активного пошуку роботи, Клуб пошуку роботи, різні види навчання для ринку праці або для започаткування власного бізнесу.

Про можливості для розвитку кар'єри ви можете дізнатися також в одному з Центрів інформування та професійного консультування⁹ (CIPS), які діють у Белграді, Новому Саді, Ніші, Крагуєвці, Ягодині, Чачку, Шабаци, Сремській Митровиці, Кікінді, Зреняніні, Панчеві, Пожареваці та Заєчарі. Детальну інформацію про центри ви можете знайти на сайті НСЗ.

Крім того, ви можете **звернутися до УВКБ ООН** щодо навчання, доступного в межах співпраці з партнерами з приватного сектору, а також таких проєктів, як «Знанням до роботи».

З усіх питань, що стосуються визнання ваших дипломів, навчання в Сербії, кар'єрних порад, ви також можете переглянути «Довідник з кар'єрної орієнтації біженців», доступний сербською¹⁰ та англійською¹¹ мовами на сайті Національного агентства кваліфікацій або УВКБ ООН.

Я хочу розпочати власний бізнес у Сербії. Чи можу я отримати підтримку і яку саме?

Перш ніж розпочати власний бізнес, корисно **перевірити життєздатність своєї бізнес-ідеї** на ринку в Сербії. НСЗ організовує **навчання для започаткування бізнесу**, а також забезпечує фінансову підтримку у вигляді субсидій для самозайнятості та одноразової грошової допомоги.

У своїй **філії НСЗ ви можете дізнатися** про організаційно-правову форму діяльності, реєстрацію діяльності, податкові та інші фінансові зобов'язання, спосіб складання бізнес-плану, можливості реалізації права на субсидію та грошову допомогу.

Крім того, ви можете звернутися до одного з **банків**, які надають підтримку підприємцям-початківцям, що, окрім кредитів, передбачає також бізнес-консультування та менторство. Під час звернення до банків сміливо звертайтеся і до УВКБ ООН на випадок, якщо банки не будуть готові прийняти вас як клієнта.

Які види робіт вимагають ліцензії для роботи в Сербії?

Важливо знати, що для певних видів робіт необхідно мати **санітарну книжку** (наприклад, громадське харчування) або пройти **медичний огляд** для професій із підвищеним ризиком (наприклад, будівництво).

Для деяких робіт, таких як діяльність у галузі **медицини** або **туризму**, необхідно отримати

8 <https://www.nsz.gov.rs/>

9 <https://www.nsz.gov.rs/nsz/centar-za-informisanje-i-profesionalno-savetovanje-cips--mreza/4175>

10 <https://www.unhcr.org/rs/media/vodic-za-karijerno-usmeravanje-izbeglica-pdf>

11 <https://www.unhcr.org/rs/wp-content/uploads/sites/40/2025/05/HANDBOOK-ON-CAREER-GUIDANCE-FOR-REFUGEES-.pdf>

ліцензію на роботу. Коли йдеться про **галузь медицини**, основною передумовою для роботи є **нострифікація дипломів із країни походження** в Агентстві кваліфікацій, про що ви можете дізнатися у згаданому вище «Довіднику з кар'єрної орієнтації біженців».

Окрім цієї основної умови, існують також **особливі умови для провадження медичної діяльності в Сербії**. До особливих умов належить стажування (та складання професійного іспиту), яке лікарі проходять у державних або приватних закладах охорони здоров'я в межах робочого часу закладу, а саме 40 годин на тиждень тривалістю 26 тижнів, тобто шість місяців безперервно, за встановленим планом і програмою.

Існує можливість того, що Міністерство охорони здоров'я за запитом медичних працівників, які пройшли стажування або його частину за кордоном, **визнає стажування чи його частину**. Умовою є те, щоб програма пройденого за кордоном стажування відповідала програмі

стажування в Сербії, що необхідно підтвердити документально.

Після завершення стажування лікарі подають заявку до Міністерства охорони здоров'я для **складання професійного іспиту**. Професійний іспит складається із загальної та спеціальної частин. Загальна частина охоплює галузі конституційного устрою та правових норм, що регулюють трудові відносини, пенсійне та інвалідне страхування, а також охорону здоров'я, медичне страхування та права пацієнтів.

У рамках спеціальної частини здійснюється перевірка знань лікаря, необхідних для самостійного провадження медичної діяльності. Лікарі складають професійний іспит усно, що вимагає знання сербської мови. Можливості визнання професійного іспиту, складеного за кордоном, не існує.

Детальнішу інформацію про медичне стажування та професійний іспит для лікарів можна знай-

ти за таким посиланням на сайті Міністерства охорони здоров'я¹².

Членство в Лікарській палаті Сербії є обов'язковим для всіх лікарів, які після складання професійного іспиту залучаються до провадження медичної діяльності в закладах охорони здоров'я та приватній практиці, в установах соціального захисту, пенітенціарних установах тощо. Внесення до реєстру здійснюється на підставі заяви лікаря до регіональної палати, до якої лікар належить за місцем свого проживання.

Корисні посилання для працевлаштування

Комісаріат у справах біженців та міграцій Республіки Сербія – допомога в інтеграції

<https://kirs.gov.rs/lat/azil/pomoc-pri-integraciji-azil>

Національна служба зайнятості

<https://www.nsz.gov.rs/>

Агентство кваліфікацій

<https://azk.gov.rs/>

Агентство ООН у справах біженців у Сербії

<https://help.unhcr.org/serbia/uk/living-in-serbia/>

<https://www.unhcr.org/rs/en/integration-resources-0>

«Poslovi Infostud» платформа для працевлаштування

<https://poslovi.infostud.com/>

«Startuj Infostud», для старшокласників, студентів та тих, хто на початку кар'єри

<https://startuj.infostud.com/>

Центр «Job info»

<https://jobinfo.rs/>

«Lako do posla», платформа для працевлаштування

<https://www.lakodoposla.com/>

Інспекція праці Міністерства праці, зайнятості, соціальних питань та питань ветеранів

<https://informator.preduzetnistvo.gov.rs/kontakt>

Уповноважений із захисту рівноправності Республіки Сербія

<https://ravnopravnost.gov.rs/>

Портал «eUprava»

<https://euprava.gov.rs>

¹² <https://www.zdravlje.gov.rs/tekst/350573/pravilnik-o-pripravnickom-stazu-i-strucnom-ispitu-zdravstvenih-radnika.php>, <https://www.zdravlje.gov.rs/tekst/333408/strucni-ispiti.php>

The UNHCR Representation in Serbia

Bulevar Zorana Đinđića 64
11070 Belgrade, Republic of Serbia

www.unhcr.rs

